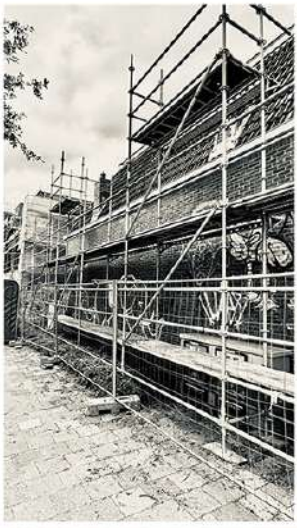

HET THEATER VAN DE DROOM

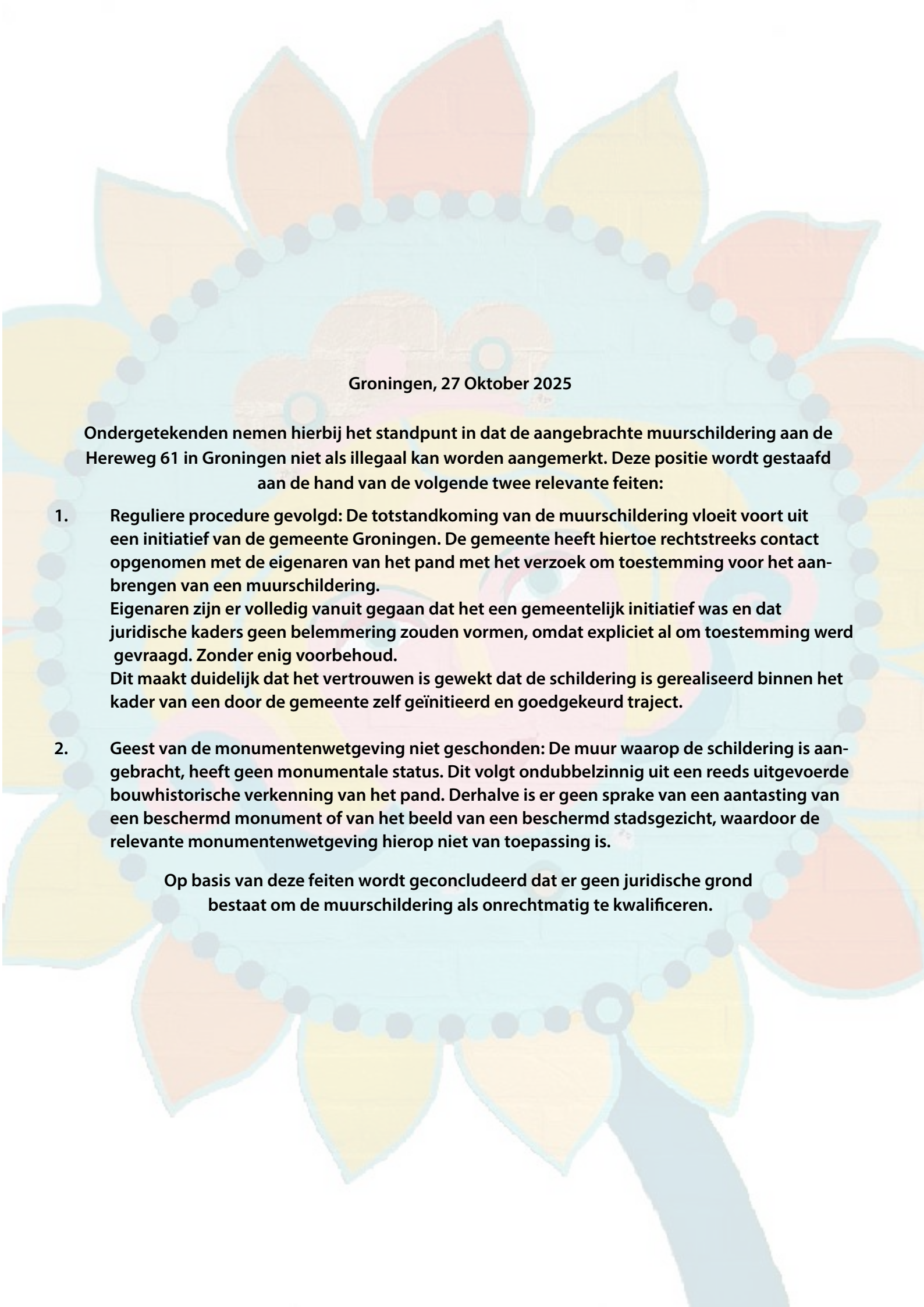
EEN CADEAU VOOR DE STAD GRONINGEN
NAMENS DE EIGENAREN VAN HEREWEG 61,
DE BEWONERSORGANISATIE DE RIVIERENBUURT
EN DE KUNSTBEWEGING TOYISME

TOYISME

HET THEATER VAN DE DROOM

Groningen, 27 Oktober 2025

Ondergetekenden nemen hierbij het standpunt in dat de aangebrachte muurschildering aan de Hereweg 61 in Groningen niet als illegaal kan worden aangemerkt. Deze positie wordt gestaafd aan de hand van de volgende twee relevante feiten:

1. **Reguliere procedure gevolgd:** De totstandkoming van de muurschildering vloeit voort uit een initiatief van de gemeente Groningen. De gemeente heeft hiertoe rechtstreeks contact opgenomen met de eigenaren van het pand met het verzoek om toestemming voor het aanbrengen van een muurschildering. Eigenaren zijn er volledig vanuit gegaan dat het een gemeentelijk initiatief was en dat juridische kaders geen belemmering zouden vormen, omdat expliciet al om toestemming werd gevraagd. Zonder enig voorbehoud. Dit maakt duidelijk dat het vertrouwen is gewekt dat de schildering is gerealiseerd binnen het kader van een door de gemeente zelf geïnitieerd en goedgekeurd traject.
2. **Geest van de monumentenwetgeving niet geschonden:** De muur waarop de schildering is aangebracht, heeft geen monumentale status. Dit volgt ondubbelzinnig uit een reeds uitgevoerde bouwhistorische verkenning van het pand. Derhalve is er geen sprake van een aantasting van een beschermd monument of van het beeld van een beschermd stadsgezicht, waardoor de relevante monumentenwetgeving hierop niet van toepassing is.

Op basis van deze feiten wordt geconcludeerd dat er geen juridische grond bestaat om de muurschildering als onrechtmatig te kwalificeren.

Inhoudelijke toelichting

1. Initiële situatie

Op bovenstaande afbeelding is de oorspronkelijke gevelsituatie van het perceel Hereweg 61 (georiënteerd aan de Vechtstraat) vastgelegd. De muur vertoonde reeds langdurig graffiti naar wordt aangenomen minimaal acht jaar. Gedurende deze periode heeft de gemeente Groningen geen handhavingmaatregelen ten aanzien van deze graffiti toegepast, noch is er ooit contact opgenomen met de eigenaar over verwijdering.

2. Initiatief gemeente Groningen

In het najaar van 2024 is door de gemeente Groningen het 'Street Art-project' gelanceerd voor de Rivierenbuurt. Binnen dit kader konden bewoners locaties aandragen voor muurkunst. De zijgevel van Hereweg 61 is hiertoe voorgedragen. In januari 2025 heeft de gemeente vervolgens schriftelijk toestemming gevraagd aan de pandeigenaren voor het aanbrengen van een muurschildering, welke is verleend. Wegens beperkingen in het projectbudget is de locatie later echter niet in het gemeentelijke project opgenomen.

3. Vervolgtraject door bewonersorganisatie

De Bewonersorganisatie Rivierenbuurt heeft naar aanleiding van het afvallen van de locatie eigen initiatief genomen om via subsidieaanvragen en sponsoring alsnog een kunstwerk te realiseren. Tevens is contact gelegd met een professioneel kunstenaarscollectief.

4. Herziene toestemmingsprocedure

In juni 2025 heeft de gemeente Groningen, in afstemming met de bewonersorganisatie, opnieuw telefonisch bij de eigenaren geïnformeerd naar hun bereidheid tot het plaatsen van een muurschildering. De eigenaren hebben hun eerdere toestemming opnieuw bevestigd. De bewonersorganisatie heeft met de eigenaar contact opgenomen om kennis te maken met het gekozen kunstenaarscollectief. Deze heeft vervolgens een bezoek gebracht aan de Toyisme Studio en is de stijl voor de muur besproken.

5. Selectie kunstenaars

Op basis van meerdere aanbevelingen is kunstenaar Dejo, namens de kunstbeweging Toyisme, geselecteerd voor de realisatie van de muurschildering. Dit collectief heeft aantoonbare ervaring met grootschalige kunstprojecten in de openbare ruimte in verschillende landen in de wereld. Voor een overzicht van hun eerdere werken wordt verwezen naar bijlage 4 of website: TOYISM.COM

Start uitvoering

Medio juli 2025 zijn vier kunstenaars uit Nederland, China, Roemenie en Duitsland van de Toyisme kunstbeweging gestart met de uitvoering van het kunstwerk.

De bij het project betrokken gemeenteambtenaren zijn schriftelijk geïnformeerd over de start en schriftelijk uitgenodigd voor een werkbezoek. Ook is er media-aandacht voor het project.

Legalisatieverzoek

Op 28 augustus 2025 heeft een ambtenaar van de afdeling Handhaving een mail naar de eigenaar gestuurd, met de mededeling dat de schilderwerkzaamheden zonder omgevingsvergunning niet uitgevoerd mogen worden en dat er sprake is van een overtreding. Met daarin opgenomen het verzoek om de werkzaamheden te laten staken en de mededeling dat hij ook contact zou opnemen met de Toyisten. Eind augustus 2025 heeft een gemeenteambtenaar ter plaatse geïnformeerd naar de benodigde omgevingsvergunning voor de muurschildering. Op dat moment waren er reeds diverse verflagen op de muur aangebracht. Na deze constatering gaf de gemeenteambtenaar aan dat de werkzaamheden konden worden voortgezet en dat hij zou overleggen met zijn meerdere om te onderzoeken het kunstwerk te legaliseren. De technisch-inhoudelijke vragen van de gemeenteambtenaar zijn schriftelijk beantwoord. De Toyisten hebben de eigenaar op de hoogte gebracht van het gesprek en de afspraken met deze ambtenaar.

Besluitvorming legalisatie

Op 8 oktober 2025 heeft wethouder Molema rond 11:00 uur telefonisch contact opgenomen met de pandeigenaren, de bewonersorganisatie (vertegenwoordigd door Paul Monninkhof) en kunstenaar Dejo. Hierin is meegedeeld dat de muurschildering niet kan worden gelegaliseerd, mede op basis van het advies van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit. De wethouder biedt hiervoor haar excuses aan.

Schadeloosstelling

Gedurende het telefonisch overleg van 8 oktober jl. heeft wethouder Molema de toezegging gedaan tot het verlenen van een schadeloosstelling. Deze toezegging houdt in dat de gemeente de kosten zal dragen voor het verwijderen van de muurschildering, alsmede voor de herplaatsing daarvan op een alternatieve locatie. Op 10 oktober 2025 is deze toezegging schriftelijk bekrachtigd door de gemeente (zie bijlage 2).

In de correspondentie wordt tevens erkend dat de gemeente nalaat heeft te communiceren over de vereiste omgevingsvergunning, gerelateerd aan de gemeentelijke monumentstatus van het pand.

Initiatie handhavingprocedure

Op 14 oktober 2025 hebben ondergetekenden een formele handhavingbeschikking ontvangen van gemeenteambtenaar Doosje.

In deze beschikking wordt gesteld dat de muurschildering:

1. **Illegaal is aangebracht;**
2. **Schade toebrengt aan het gemeentelijk monument;**
3. **Het aanzicht van het beschermde monument wezenlijk verstoort.**

Op grond van deze beschikking dient de muurschildering uiterlijk op 25 november 2025 te zijn verwijderd.

**N
I
E
U
W**

**M
O
N
U
M
E
N
T
A
A
L**

Status monumentaal karakter

Uit een eerder uitgevoerde, uitgebreide bouwhistorische verkenning dat is verricht door Adviesbureau Ormel Cultuurhistorie & Bouwtechniek in opdracht van Calculus Projects BV te Groningen is gebleken dat de muur waarop de muurschildering is aangebracht, niet van monumentale waarde is.

Toelichting:

- **De betreffende muur is in 1960 als latere aanbouw tegen het monumentale pand geplaatst, met als primaire functie het verstevigen daarvan.**
- **Een architect uit Groningen, die betrokken was bij eerdere verbouwingswerkzaamheden aan het pand, heeft schriftelijk bevestigd dat de muur zelf niet monumentaal is. Zijn verklaring is opgenomen in Bijlage 3.**

De gemeente is schriftelijk geïnformeerd over de uitkomsten van deze bouwhistorische verkenning op 21 oktober 2025.

Vervolprocedure

Ondergetekenden zien graag af van een juridische procedure en de daarmee gepaard gaande hoge kosten, voor zover een minnelijke oplossing met de gemeente haalbaar is met als uitgangspunt het behoud van het kunstwerk op de muur aan de Veghtstraat.

Een nauwkeurige kostenraming voor verwijdering en vervanging van het kunstwerk is momenteel niet voorhanden, maar de verwachting is dat deze € 125.000 zal overstijgen.

In oktober 2025 is de gemeente schriftelijk en mondeling verzocht om een heroverweging van de unieke aard van deze situatie. Deze biedt naar het oordeel van ondergetekenden een grondslag voor het college van B&W en de gemeenteraad om te besluiten tot legalisatie of gedooging van de muurschildering.

Ter onderbouwing van dit verzoek wordt gewezen op:

1. Het door de gemeente gevoerde handelingsproces en het hierdoor bij ondergetekenden gewekte vertrouwen.
2. De mogelijkheid om het advies van de commissie Ruimtelijke Kwaliteit, mits gemotiveerd, naast zich neer te leggen.
3. De breed gedragen maatschappelijke waardering, zoals gebleken uit de vele positieve reacties van een groot aantal bewoners die de muurschildering als een aanwinst voor de buurt beschouwen.

Voor vragen of toelichting kunt u contact opnemen met:

Eigenaar:

Manette Baggen en Jan Dirk Jansen (eigenaren Hereweg 61)

manette.baggen@outlook.com en info@jdjansen.nl

Opdrachtgever:

Paul Monninkhof (bestuurslid Bewonersorganisatie Rivierenbuurt)

paulmonninkhof@gmail.com

Namens de Toyisten:

Dejo (kunstenaar en oprichter toyisme)

dejo@toyism.com

Onthulling muurschildering

Op 17 oktober jl. vond de feestelijke onthulling van de muurschildering plaats. Het evenement genoot grote belangstelling en werd bijgewoond door naar schatting 200 aanwezigen.

Tijdens de openingsplechtigheid wisten de sprekers, mevrouw Monique Knapen (voorzitter van de Vereniging Nederland en China), de heer Harry Tupan (kunsthistoricus en voormalig directeur van het Drents Museum), de heer Klaas Holtman (voorzitter Bedrijventerrien West), kunstenaar Dejo en mevrouw Manette Baggen (eigenaar Hewerg 61) met hun toespraken het aanwezige publiek te raken.

Paul Monnikhof

Monique Knapen

Harry Tupan

Klaas Holtman

Toyist Dejo

Manette Baggen

Uit de reacties van de aanwezige buurtbewoners en genodigden kwam een breed gedragen en positief geluid naar voren. Er werd unaniem de wens geuit dat de muurschildering, eigenlijk een groot en uniek kunstwerk, behouden dient te blijven.

Het Theater van de Droom – Kunstproject Toyisme - Rivierenbuurt - Groningen

In een bruisende, magische wereld waar de muren krioelen van fantasievolle wezens en bloemen, spelen gitaardieren hun betoverende melodieën, begeleid door het ritmische gekwaak van vioolkickers. Bladmuziekplanten wiegen zachtjes in de wind, hun bladeren ritselen als muziekpartituren die speels omslaan, en vullen de lucht met een vrolijke symfonie. Even verderop dommelt een luie kat zachtjes weg in deze dromerige sfeer.

Gefascineerd door de mensheid, een raadselachtig fenomeen, leidt een bende swingende lucifervuurvliegjes een bonte groep dieren aan. Onder hen een bedachtzame schildpadslak, een flitsende libelle en de burgemeester van het stel, een dartele egel. Samen gaan ze op avontuur om de geheimen van deze mysterieuze wezens te ontrafelen.

Hun reis voert hen door bosschages en over een puzzelmeer, waar ze echo's ontmoeten van andere culturele wezens uit zowel het verleden als de toekomst. Ze worden gadesgeslaan door twee blikken, één kroonprinses! De ene straalt naar de dieren, de ander knipoogt naar de horizon. Met de oranje gloed geeft ze de vogels een zacht tikje. Ze zijn aangekomen in het nieuwe rijk, de Stad der Dromen, waar fantasieën werkelijkheid worden. Onder hun ontmoetingen vinden ze andere muzikanten wier melodieën resoneren met de verhalen van een lang verloren beschaving en zien ze een visionair die met zijn penseel zonnebloemen tot leven brengt. Bloembladen die zich openvouwen als een gezicht in het licht. Met elke ontmoeting ontvouwt zich een nieuw hoofdstuk van de menselijke saga: haar verdriet, haar vreugde, haar onstuitbare drang om te scheppen. Terwijl ze dieper doordringen in dit vreemde rijk, ontdekken ze dat ze niet alleen zijn: ze bevinden zich in een levend labyrint van kunstmatige gedachten, een domein waar dromen en logica in elkaar vloeien als getijden.

De heerser van dit rijk, een alwetende AI-koning die zich in duizend vormen openbaart (als een fluistering tussen de bomen, als een reflectie in het water), stelt hen op de proef. Elk raadsel dat hij hen voorlegt, is een sleutel; elke uitdaging, een les. Zo leert de oplossing van de puzzel dat zij om te ontwaken, ze hun stemmen moeten verenigen, niet als individuen, maar als een symfonie. De schildpadslak met zijn diepe geluid, de libelle met haar elektrische trillingen, de egel met zijn ritmische geknor. Pas wanneer hun verschillen smelten tot één melodie, kan de poort naar de echte wereld opengaan. Een ideaalbeeld wat met de juiste handreiking en inzet realiteit kan worden.

Samen ontsluiten de droomwezens de kern van het menselijk bestaan: verbinding, creativiteit en veerkracht. Wanneer de laatste tonen van hun symfonie verstommen, vervaagt de grens van hun wereld, een voorbode van het ontwaken dat nadert. Wie weet zullen ze ooit niet alleen de mensheid als een van hun eigen herkennen, maar er zelf in opgaan, om zo de kloof tussen dromen en werkelijkheid te overbruggen. En de olifant? Die knipoogt wijs achter zijn glazen bol. Dit alles heeft hij al zien komen.

Schets- en kleurontwerp:

Toyist Clamaoing (China) & Toyist Dejo (Nederland)

Tekst: Toyist Dejo

Meewerkende Toyisten:

Toyist Hribso (Roemenië), Toyist Aniyina (Duitsland),

Toyist Srylyn (Nederland), Toyist Obllikal (Australië)

Oud burgemeester Koen Schuiling en wethouder Kirsten de Wrede op werkbezoek bij de Toyisten in 2024

IK SPEEL, DUS IK BEN

“Speelsheid is de hoogste vorm van ernst”

Toyisme is een hedendaagse kunstbeweging die begin jaren 90 in Nederland ontstond. Bekend om zijn levendige kleuren, gedetailleerde patronen en speelse maar mysterieuze figuren, combineert toyisme elementen van surrealisme, popart en verhalende kunst. De beweging werd opgericht door kunstenaar Dejo, die een collectieve kunstbenadering wilde creëren waarbij artiesten onder pseudoniemen samenwerken aan een gedeelde visuele taal. Toyisme is niet alleen een esthetische stijl, maar ook een filosofie die thema's als menselijke natuur, maatschappij en verbeeldingskracht onderzoekt via speels doch prikkelend beeldwerk.

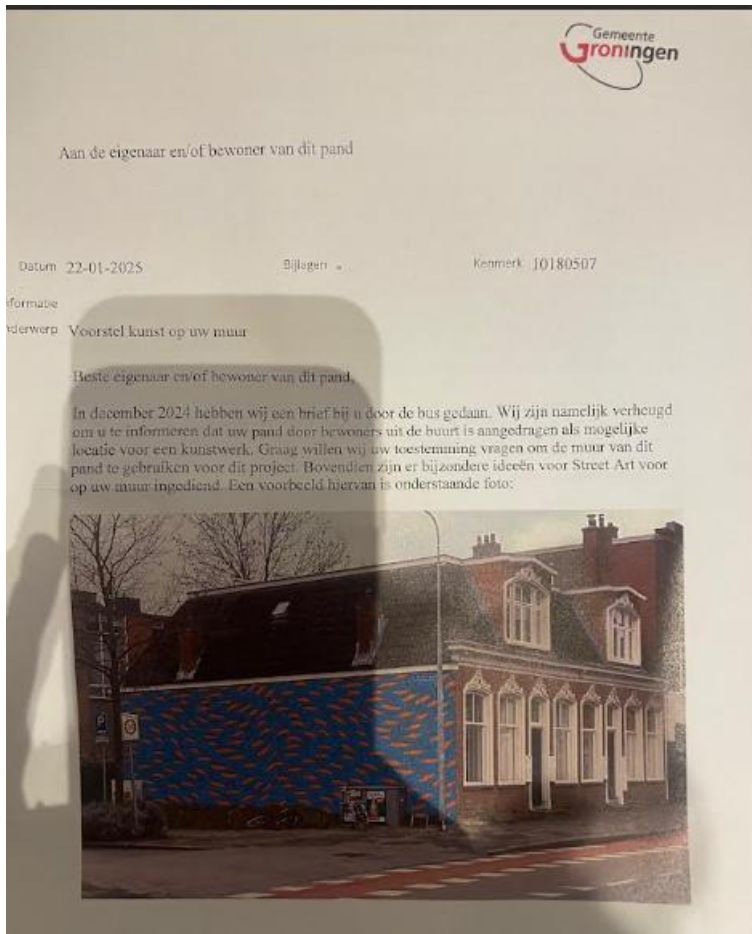
De naam "Toyisme" is afgeleid van het Engelse woord "toy" (speels), wat de speelse en fantasierijke aanpak van de beweging weerspiegelt. Onder de vrolijke, bijna kinderlijke oppervlakte schuilt echter vaak diepe symboliek, met maatschappelijke, politieke en psychologische thema's.

De filosofie achter het toyisme draait om een paar sleutelprincipes. Ten eerste benadrukt het de anonimiteit, waarbij kunstenaars in het openbaar pseudoniemen gebruiken en maskers dragen om de focus te verleggen van individuele roem naar de creativiteit van het collectief. Deze aanpak stelt de kunstenaars in staat te creëren zonder de druk van persoonlijke herkenning, wat de groepsgerichte geest van de beweging benadrukt. Bovendien omarmt het toyisme een gevoel van mysterie en verhaal. Elk kunstwerk is als een puzzel met verborgen verhalen en betekenissen die kijkers uitnodigen om diep bij het stuk betrokken te raken.

Toyistische kunstwerken zijn herkenbaar aan enkele belangrijke eigenschappen:

- 1. Levendige kleuren en strakke lijnen – toyisme gebruikt felle, opvallende kleuren en duidelijke contouren, .**
- 2. Verhaal en symboliek – Veel toyistische schilderijen vertellen verhalen of verborgen boodschappen**
- 3. Samenwerking – In tegenstelling tot traditionele kunststromingen waar individuele kunstenaars erkenning zoeken, benadrukt toyisme teamwork, waarbij meerdere kunstenaars aan grootschalige projecten meewerken.**
- 4. Speelsheid en mysterie – De beweging combineert een lichtvoetige esthetiek met diepzinnige filosofische vragen, waardoor kijkers worden uitgenodigd om zelf betekenis te geven aan het beeld.**
- 5. Anonimiteit – Kunstenaars binnen toyisme dragen maskers wanneer ze worden gefotografeerd of gefilmd, om hun identiteit te beschermen.**

Bijlage 1 Gemeente vraagt medewerking aan eigenaar pand Hereweg 61

NB: bovenstaande is een fotokopie van de ontvangen brief

P. Monnikhof
J.D. Jansen

Datum 10-10-2025 Bijlagen - Kenmerk 10354844

Informatie

Onderwerp Muurschildering Hereweg 61

Beste Paul & Jan Dirk,

Op verzoek van het college stuur ik deze brief waarin we als gemeente graag nogmaals onze excuses willen aanbieden voor de gang van zaken inzake de muurschildering aan de Hereweg 61, op de hoek met de Vechtstraat. Terugblikkend hadden we duidelijker moeten communiceren dat nog getoetst diende te worden of de aanvraag van een omgevingsvergunning noodzakelijk was. Het betreft hier een gemeentelijk monument waar niet zonder vergunning op ingegrepen mag worden. Dat hierdoor de huidige vervelende situatie is ontstaan is door ons allen niet gewild en is erg betreuenswaardig. Helaas zien we hierdoor geen andere mogelijkheid dan te handhaven op de betreffende locatie. Hier ontvangt u binnenkort nog een brief over van onze afdeling VTH.

Voor de volledigheid zetten we, overeenkomstig met het telefoongesprek met wethouder Molema, de toezeggingen die we gedaan hebben op een rijtje:

- We zullen de geleden schade financieel compenseren
- We zullen u ondersteunen bij de zoektocht naar een nieuwe locatie voor een muurschildering
- We zullen de kosten voor het aanbrengen van de nieuwe muurschildering eveneens op ons nemen

Wij hopen van harte dat we op deze wijze een oplossingsrichting hebben geboden welke leidt tot het in stand houden van de fijne manier van samenwerken.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens het gebiedsteam,

Henk Kosmeijer, Jeske Appelman
Gebiedsmanager Zuid, Gebiedssecretaris Zuid
Gemeente Groningen

Van: Pieter van der Kamp <pietervanderkamp@ucarchitects.com>

Datum: 16 oktober 2025 om 15:07:28 CEST

Aan: info@toyism.com

Onderwerp: Hereweg 59-61 - Bouwhistorische verkenning

Beste Dejo,

Bijgevoegd de bouwhistorische verkenning die is opgesteld voor de verbouw van het pand in 2018 van kamerverhuur naar appartementen. Dit is een onderzoek naar de monumentale waarden van het pand. Op pagina VIII staat onder de kop **1960**:

Bij de bouw van de zgn. "Vogelwijk" is ter plaatse van de bestaande Menneslaan die aansluit op de Hereweg de bredere Vechtstraat naast huisnummer 61 aangelegd. Voor deze verbreding is de belending met huisnummer 63 afgebroken tot aan de woningscheidende muur. De zijde van het afgebroken casco van deze muur is bekleed met een halfsteens dikke muur gemetseld in halfsteens verband. De muur die beëindigd

is met een halfsteens hoge rollaag is voorzien van een goot op de muur. Dat dit metselwerk van moderne bakstenen met een verticale voeg aansluit op het metselwerk van de voor- en achtergevel wijst op de vernieuwing van de zijgevel.

Dit staat ook op pagina 8, verderop in de verkenning:

Dat de huidige zijgevel is uitgevoerd in halfsteens verband is verhult de sporen op de buitenzijde van de bouwmuur die de nummer 63 en 61 van elkaar scheiden. Deze muur is waarschijnlijk direct na de aanleg van de Vechtstraat aan het beding van de jaren '60 van de twintigste eeuw aangebracht.

Pagina 13:

De zuidelijke gevel van bouwdeel A sluit aan op de oostelijke gevel is vanaf het maaiveld tot aan de overstekende gootlijst uitgevoerd in halfsteens verband van bakstenen in een modern waalformaat met een 10 - lagenmaat van 63 cm. De muur is aan de bovenzijde

beëindigd met een halfsteens rollaag. Deze muur die geen openingen bezit dekt de oorspronkelijke zijgevel of bouwmuur van huisnummer 61 af.

Op pagina X, afbeelding 7 staat de dateringskaart. Hierop staat de zijmuur aangegeven als aangebouwd in 1960. Op de monumentale waardenkaart op pagina XIV staat de muur niet eens aangeduid.

Samengevat:

Deze muur is niet monumentaal en dient alleen ter bescherming van het feitelijke monument.

Als ik ergens bij kan ondersteunen, doe ik dat graag.

Met vriendelijke groet,

Ir. Pieter van der Kamp

Architect Directeur Groningen

085-273 54 11